

Anti-hormonale therapie bij kanker

Inhoud

Voor wie is deze brochure?	3
Wat is anti-hormonale therapie?	4
Doel van anti-hormonale therapie	6
Wanneer krijgt u anti-hormonale therapie?	8
Hoe wordt anti-hormonale therapie gegeven?	9
Bijwerkingen en gevolgen	10
Een moeilijke periode	12
Wilt u meer informatie?	14
Bijlage: Wat is kanker?	18

Voor wie is deze brochure?

Deze brochure is bedoeld voor mensen die (mogelijk) **anti-hormonale therapie** krijgen. In deze brochure staat algemene informatie over anti-hormonale therapie.

Kijk voor anti-hormonale therapie bij een bepaalde soort kanker op **kanker.nl** of in onze brochure over die soort kanker.

U kunt deze brochure ook laten lezen aan mensen in uw omgeving.

De diagnose kanker roept bij de meeste mensen vragen en emoties op. In korte tijd krijgt u veel te horen: over de ziekte, de mogelijke onderzoeken en de behandeling die uw arts adviseert.

Het is niet altijd makkelijk die informatie te begrijpen. Deze brochure is bedoeld als ondersteuning daarbij.

Misschien heeft u na het lezen van deze brochure nog vragen. Met vragen over uw diagnose of behandeling kunt u het beste terecht bij uw arts of (gespecialiseerd) verpleegkundige.

Schrijf uw vragen vooraf op, zodat u niets vergeet.

Op **kanker.nl** en in onze brochure **Kanker... in gesprek met je arts** staan vragen die u aan uw arts kunt stellen.

U heeft recht op goede en volledige informatie over uw ziekte en behandeling. Zodat u zelf kunt meebeslissen. Deze rechten zijn wettelijk vastgelegd.

Kijk voor meer informatie achter in deze brochure bij Patiëntenfederatie Nederland.

Meer informatie over kanker vindt u op **kanker.nl**.

Deze site is een initiatief van KWF Kankerbestrijding, de Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties en het Integraal Kankercentrum Nederland.

© kanker.nl, 2021

Deze brochure is door Stichting kanker.nl en KWF samen gemaakt. Het is een samenvatting van alle informatie over anti-hormonale therapie die op kanker.nl te lezen is.

Kanker.nl is het informatieplatform voor iedereen die met kanker te maken heeft. Het biedt betrouwbare informatie dankzij de bijdrage van veel medisch specialisten, verpleegkundigen en andere deskundigen.

Brochures bestellen

Over een groot aantal onderwerpen is een brochure beschikbaar. Via kanker.nl/brochures kunt u deze bestellen.

KWF

Kanker.nl wordt financieel mogelijk gemaakt door de donateurs van KWF. Vindt u betrouwbare informatie voor iedereen met kanker ook belangrijk? Doneer dan aan KWF op kwf.nl/helpmee.

Wat is anti-hormonale therapie?

Anti-hormonale therapie is de behandeling van kanker met hormonen. Andere namen voor anti-hormonale therapie zijn: hormoontherapie, hormonale behandeling of hormoonbehandeling. U krijgt bij anti-hormonale therapie medicijnen die de aanmaak van hormonen beperken of hun invloed verminderen.

Er zijn verschillende soorten anti-hormonale therapie. Ze werken allemaal op hun eigen manier.

U kunt anti-hormonale therapie krijgen als u 1 van deze kankersoorten heeft:

- borstkanker
- baarmoederkanker
- eierstokkanker
- prostaatkanker

Op kanker.nl/anti-hormonaletherapie vindt u meer informatie.

Vaak krijgt u anti-hormoontherapie in combinatie met een andere behandeling. Uw arts bespreekt met u welke behandeling voor u het beste is.

Hormonen

Hormonen zijn stoffen die door uw lichaam worden gemaakt. Bijvoorbeeld door:

- de eierstokken
- de schildklier
- de zaadballen
- de bijnierschors

Via het bloed komen de hormonen op de juiste plek. Hormonen zorgen er bijvoorbeeld voor dat:

- bepaalde organen goed werken
- de stofwisseling goed werkt
- de menstruatie goed werkt
- bepaalde organen of weefsels groeien of zich ontwikkelen

Geslachtshormonen

Er zijn vrouwelijke en mannelijke geslachtshormonen.

Er zijn 2 soorten **vrouwelijke geslachtshormonen**:

progesteron en oestrogeen. Progesteron en oestrogeen worden vooral in de eierstokken gemaakt. Een deel komt uit de bijnieren en onderhuids vetweefsel.

Na de overgang stopt in de eierstokken de productie van geslachtshormonen. De aanmaak in de bijnieren en vetweefsel gaat wel door.

Het belangrijkste **mannelijke geslachtshormoon** is testosteron. Testosteron wordt voornamelijk door de zaadballen gemaakt. Een deel komt uit de bijnierschors.

Hormoongevoelige tumoren

Anti-hormonale therapie heeft alleen effect bij hormoongevoelige tumoren. Dit zijn tumoren die voor hun groei afhankelijk zijn van hormonen die het lichaam zelf maakt. Zonder die 'eigen' hormonen overleven de kankercellen minder goed of helemaal niet.

Sommige lichaamsdelen hebben geslachtshormonen nodig voor hun groei. En om goed te kunnen werken.

Dat zijn:

- bij vrouwen: de borsten en het baarmoederslijmvlies
- bij mannen: de prostaat

Ontstaat in deze lichaamsdelen kanker? Dan hebben de kankercellen voor hun groei vaak die geslachtshormonen nodig. Een tumor is dan hormoongevoelig.

Zolang het lichaam zelf geslachtshormonen maakt, kunnen de kankercellen delen. Zo kan de tumor blijven groeien. Zonder die 'eigen' hormonen overleven de kankercellen minder goed of gaan ze dood.

Anti-hormonale therapie beperkt de productie van bepaalde eigen hormonen. Of vermindert de invloed ervan. De tumor of uitzaaiingen groeien dan minder snel. Soms kunnen de kankercellen zelfs helemaal verdwijnen.

Doel van anti-hormonale therapie

Anti-hormonale therapie kan gericht zijn op genezing. U kunt ook anti-hormonale therapie krijgen als u uitzaaiingen heeft. Het doel is dan de uitzaaiingen tijdelijk terug te dringen en de ziekte te remmen. Uw arts bespreekt met u wat de mogelijkheden zijn.

Genezende behandeling

Is genezing het doel, dan heet dit een **curatieve** behandeling. Onderdeel daarvan kan een aanvullende behandeling zijn.

Anti-hormoontherapie na operatie of bestraling - U kunt anti-hormonale therapie krijgen ná een operatie of bestraling. Dit heet een aanvullende of adjuvante behandeling.

Het doel van een aanvullende behandeling is om kleine, onzichtbare kankercellen te vernietigen die misschien in het lichaam zitten. Deze kankercellen kunnen zijn achtergebleven op de plek die is geopereerd of bestraald. Maar ze kunnen ook door het lichaam zwerven. Met aanvullende anti-hormonale therapie probeert de arts deze kankercellen te vernietigen. En zo te voorkomen dat de kanker terugkomt.

Anti-hormoontherapie voor operatie of bestraling - U kunt ook anti-hormonale therapie krijgen vóór een operatie of bestraling. Dit heet een neo-adjuvante behandeling. Het doel van deze behandeling is dat de arts de tumor daarna beter kan behandelen. En dat uitzaaiingen worden vernietigd die misschien ergens anders in het lichaam zitten.

Is een tumor kleiner geworden door anti-hormonale therapie? Dan is de operatie vaak minder groot.

Niet-genezende behandeling

Is de ziekte niet (meer) te genezen? Dan kunt u vaak nog wel anti-hormonale therapie krijgen. U krijgt de

behandeling dan om de ziekte te remmen en/of klachten te verminderen of voorkomen. Bijvoorbeeld pijn. Uw arts bespreekt met u welke behandeling het beste past bij uw situatie.

Meer informatie

Op kanker.nl/anti-hormonaletherapie vindt u meer informatie. U kunt ook informatie vragen in het ziekenhuis waar u wordt behandeld.

Nieuwe ontwikkelingen

Artsen en onderzoekers proberen behandeling van kanker te verbeteren. Daarvoor is onderzoek nodig. Meer informatie vindt u op kanker.nl en in onze brochure **Onderzoek naar nieuwe behandelingen bij kanker**.

Stoppen met behandeling

De behandeling van kanker kan zwaar zijn. Dat geldt ook voor de gevolgen van de behandeling. Misschien vindt u dat de behandeling en de gevolgen niet meer opwegen tegen de resultaten die u van de behandeling verwacht. Daardoor kunt u gaan twijfelen of de behandeling nog zin heeft. Het doel van uw behandeling kan hierbij een rol spelen. Krijgt u die om de ziekte te genezen? Of krijgt u die om de ziekte te remmen en klachten te verminderen?

Twijfelt u aan de zin van (verdere) behandeling? Bespreek dit dan met uw arts of huisarts. Iedereen heeft het recht om te stoppen met behandeling. Uw arts blijft u altijd medische zorg en begeleiding geven. En bestrijdt de vervelende gevolgen van uw ziekte zo veel mogelijk.

Wanneer krijgt u anti-hormonale therapie?

Anti-hormonale therapie werkt alleen bij hormoon-gevoelige tumoren (zie pagina 5).

Kankersoorten waarbij de tumor hormoongevoelig kan zijn:

- borstkanker
- baarmoederkanker
- eierstokkanker
- prostaatkanker

Heeft u borstkanker of baarmoederkanker? Dan kan de arts onderzoeken of de tumor hormoongevoelig is.

Bij prostaatkanker is dit moeilijker vast te stellen. Maar ongeveer 90% van de prostaattumoren is hormoongevoelig. Daarom gaat de arts ervan uit dat de tumor waarschijnlijk hormoongevoelig is.

Overwegingen

Bespreek met uw arts wat anti-hormonale therapie kan bijdragen aan uw behandeling. En welke bijwerkingen u kunt krijgen. Meer over de bijwerkingen leest u op pagina 10.

Hoe wordt anti-hormonale therapie gegeven?

U kunt anti-hormonale therapie op verschillende manieren krijgen:

- als medicijnen
 - meestal in een tablet
 - soms via een injectie onder uw huid of in een spier
 - heel soms via een neusspray
- soms wordt u geopereerd

Medicijnen

Anti-hormonale therapie krijgt u meestal als medicijn in een tablet dat u kunt slikken. Reageert uw ziekte niet meer op het medicijn? Dan kunt u soms overgaan op een ander medicijn. Of dit kan, hangt af van uw situatie. Bespreek dit met uw arts.

Stopt u met de medicijnen? Dan werken ze daarna meestal snel niet meer.

Operatie

Tijdens een operatie verwijdert de arts de organen die de hormonen aanmaken.

Bij **vrouwen** zijn dit de eierstokken. Die maken de meeste vrouwelijke geslachtshormonen aan (oestrogenen).

Bij **mannen** verwijdert de arts de zaadballen. Die maken het mannelijk geslachtshormoon testosteron aan.

Bijwerkingen en gevolgen

U kunt last hebben van bijwerkingen door anti-hormonale therapie.

Welke bijwerkingen dat zijn hangt onder andere af van:

- de soort anti-hormonale therapie
- welke en hoeveel medicijnen u krijgt
- de combinatie met andere medicijnen en/of behandelingen
- voor vrouwen: of u in de overgang bent

Of de bijwerkingen voor u acceptabel zijn of niet, hangt af van uw wensen en verwachtingen.

U kunt de bijwerkingen afwegen tegen:

- het resultaat dat de arts verwacht van de behandeling
- uw omstandigheden, zoals: leeftijd, kinderwens en conditie

U kunt ook besluiten dat u geen anti-hormonale therapie wilt.

Niet iedereen krijgt last van dezelfde bijwerkingen. Heeft u klachten? Bespreek deze dan met uw arts. Misschien is er een manier of middel om iets aan de bijwerkingen te doen. Soms krijgt u het advies met de behandeling te stoppen.

Informatie over bijwerkingen bij borstkanker, baarmoederkanker, eierstokkanker en prostaatkanker vindt u op **kanker.nl** bij deze kankersoorten.

Gevolgen

Kanker heeft vaak gevolgen. Soms hebben die met de ziekte te maken. Soms met de behandeling.

Uw relatie en seks - Anti-hormonale therapie kan invloed hebben op uw seksleven en relatie.

Krijgt u als **vrouw** anti-hormonale therapie? Dan kan uw vagina minder vochtig zijn. Daardoor kunt u last hebben van jeuk en een schrijnend gevoel aan de vagina.

Ook kan door anti-hormonale therapie de vaginawand dun en kwetsbaar worden.

Seks kan hierdoor moeilijker of pijnlijk zijn. Bij de drogist kunt u glijmiddel kopen waardoor u soms makkelijker seks kunt hebben.

Het slijmvlies van de vagina wordt gevoeliger voor infecties. Daardoor kunt u last hebben van jeuk en meer afscheiding dan normaal. Uw arts kan u medicijnen geven tegen die infecties.

Krijgt u als **man** anti-hormonale therapie? Dan maakt u minder testosteron aan.

Dit kan zorgen voor seksuele klachten, bijvoorbeeld:

- u heeft minder zin in seks
- u kunt geen erectie meer krijgen

Of u hier last van heeft, hangt af van de anti-hormonale therapie die u krijgt.

Meer informatie vindt u op **kanker.nl** en in onze brochure **Kanker en je relatie**.

Voeding - U kunt door kanker of uw behandeling problemen krijgen met eten.

Meer informatie vindt u op **kanker.nl**.

Pijn - U kunt pijn hebben door kanker. Bijvoorbeeld als de ziekte doorgroeit in uw lichaam. Of als u uitzaaiingen heeft. U kunt ook pijn hebben door uw behandeling.

Meer informatie vindt u op **kanker.nl** en in onze brochure **Pijn bij kanker**.

Vermoeidheid - U kunt door kanker of uw behandeling heel erg moe zijn.

Meer informatie vindt u op **kanker.nl** en in onze brochure **Kanker en vermoeidheid**.

Een moeilijke periode

Kanker kan zwaar zijn. Dat geldt voor de periode dat u onderzoeken krijgt, het moment dat u te horen krijgt dat u kanker heeft en de periode dat u wordt behandeld.

Na de behandeling is het meestal niet makkelijk om weer met uw leven verder te gaan. Ook uw partner, kinderen, familieleden en vrienden krijgen veel te verwerken. Vaak voelen zij zich machteloos en wanhopig. En zijn ze bang u te verliezen.

Iedereen verwerkt het hebben van kanker op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo. Uw stemmingen kunnen heel wisselend zijn. Het ene moment bent u misschien erg verdrietig, het volgende moment vol hoop.

Kanker kan zorgen voor onzekerheid. U kunt het gevoel hebben dat alles u overkomt en dat u zelf nergens meer invloed op heeft. U kunt zich afvragen: werkt de behandeling? Van welke bijwerkingen krijg ik last? Hoe moet het straks verder?

U kunt meer grip op uw situatie proberen te krijgen door goede informatie te zoeken, een blog of dagboek bij te houden of er met anderen over te praten. Bijvoorbeeld met mensen uit uw omgeving, uw (huis)arts of (wijk)-verpleegkundige.

Er zijn ook mensen die alles liever over zich heen laten komen en hun problemen en gevoelens voor zich houden. Bijvoorbeeld omdat zij een ander er niet mee willen belasten. Of gewend zijn alles eerst zelf uit te zoeken. Iedereen is anders en elke situatie is anders.

Extra ondersteuning

Sommige mensen willen graag extra ondersteuning van een deskundige om stil te staan bij wat hen allemaal is overkomen.

Zowel in als buiten het ziekenhuis kunnen verschillende zorgverleners u begeleiden. Er zijn speciale organisaties waar u terecht kunt voor emotionele ondersteuning. Kijk hiervoor in het volgende hoofdstuk bij Psycho-oncologische centra en NVPO.

Contact met lotgenoten

U kunt ook ervaringen uitwisselen en gevoelens delen met iemand in dezelfde situatie als u. Dit kan helpen de moeilijke periode door te komen. Lotgenoten begrijpen elkaar vaak goed. En kunnen elkaar met praktische informatie belangrijke steun geven.

U kunt lotgenoten ontmoeten via een patiëntenorganisatie of een inloophuis. U vindt inloophuizen door heel in Nederland. Veel inloophuizen organiseren bijeenkomsten voor mensen met kanker en hun omgeving over verschillende onderwerpen. In het volgende hoofdstuk vindt u de websites van de Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties en van inloophuizen.

Ook via internet kunt u lotgenoten ontmoeten. Bijvoorbeeld via **kanker.nl**. Hier kunt u een profiel over uzelf maken. U ontvangt dan suggesties voor artikelen, discussiegroepen en contacten die voor u interessant kunnen zijn. Zoek mensen die bijvoorbeeld dezelfde soort kanker hebben of in dezelfde fase van hun behandeling zitten.

Meer informatie

Op **kanker.nl** en in onze brochure **Verder leven met kanker** kunt u meer lezen over de emotionele en sociale kanten van kanker.

Wilt u meer informatie?

Heeft u vragen naar aanleiding van deze brochure? Blijf daar dan niet mee lopen. Vragen over uw persoonlijke situatie kunt u het beste bespreken met uw arts of huisarts.

Vragen over medicijnen kunt u ook stellen bij uw apotheek.

kanker.nl

Kanker.nl is een initiatief van KWF Kankerbestrijding, de Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties en Integraal Kankercentrum Nederland.

Op kanker.nl vindt u:

- informatie over soorten kanker, behandelingen van kanker en leven met kanker
- ervaringen van andere patiënten en hun naasten
- begeleiding en gespecialiseerde zorg bij u in de buurt

Kanker.nl Infolijn

Patiënten en hun naasten kunnen met vragen, zorgen en twijfels over hun ziekte en behandeling:

- bellen met de **Kanker.nl Infolijn: 0800 022 66 22** (gratis)
- een vraag stellen per mail of chat. Ga daarvoor naar **kanker.nl/infolijn**.

Brochures

Over veel onderwerpen kunt u gratis brochures bestellen via **kanker.nl/brochures**.

Andere organisaties

KWF Kankerbestrijding

KWF bestrijdt al ruim 70 jaar kanker en zet zich in voor een beter leven met kanker. Door mensen, organisaties en experts te verbinden met als doel: minder mensen die kanker krijgen, meer mensen die genezen, meer mensen die beter leven met en na kanker en goede zorg voor iedereen die niet meer beter wordt.

Publieksservice: Voor algemene vragen over KWF en preventie van kanker
0900 202 00 41 (gebruikelijke belkosten)
kwf.nl

Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties (NFK)

Binnen NFK werken kankerpatiëntenorganisaties samen. Zij komen op voor de belangen van (ex)kankerpatiënten en hun naasten. NFK werkt samen met en ontvangt subsidie van KWF Kankerbestrijding.

Voor meer informatie:

088 00 29 777
nfk.nl

Psycho-oncologische centra

Psycho-oncologische centra begeleiden en ondersteunen patiënten en hun naasten bij de verwerking van kanker en de gevolgen daarvan.

Kijk voor meer informatie op hdi.nl, behoudenhuys.nl, ingeborgdouwescentrum.nl, devruchtenburg.nl.

NVPO

Contactgegevens van gespecialiseerde zorgverleners, zoals maatschappelijk werkers, psychologen en psychiaters, vindt u op nvpo.nl.

Inloophuizen

U kunt bij een inloophuis terecht om in een huiselijke omgeving over uw ervaringen te praten. Of voor voorlichting, activiteiten en contact met lotgenoten. U kunt er zonder verwijzing en zonder afspraak binnenlopen. De inloophuizen werken binnen IPSO samen. Voor meer informatie: ipso.nl

IKNL

Het Integraal Kankercentrum Nederland (IKNL) richt zich op het verbeteren van bestaande behandelingen, onderzoek naar nieuwe behandelingen en medische en psycho-sociale zorg voor mensen met kanker. Voor meer informatie: iknl.nl

Look Good...Feel Better

Look Good...Feel Better geeft informatie en advies over uiterlijke verzorging bij kanker.

Voor meer informatie: lookgoodfeelbetter.nl

Vakantie en recreatie (NBAV)

De Nederlandse Branchevereniging Aangepaste Vakanties (NBAV) biedt aangepaste vakantie en accommodaties voor patiënten en hun naasten. Kijk voor een overzicht van de mogelijkheden op deblauwegids.nl.

Patiëntenfederatie Nederland

Patiëntenfederatie Nederland is een samenwerkingsverband van patiënten- en consumentenorganisaties. Zij zetten zich in voor iedereen die zorg nodig heeft. Voor brochures en meer informatie over onder andere patiëntenrecht en klachtenprocedures, kunt u terecht op patientenfederatie.nl. Klik op 'Thema's' en kies voor 'Patiëntenrechten'.

Revalidatie

Tijdens en na de behandeling kunnen kankerpatiënten last krijgen van allerlei klachten. Revalidatie kan soms klachten minder maken. En zorgen dat u weer meer dingen kunt doen. Informeer bij uw arts of (gespecialiseerd) verpleegkundige. Of kijk voor meer informatie op kanker.nl. Typ in de zoekbalk 'revalidatiearts'.

De Lastmeter

De Lastmeter (© IKNL) is een vragenlijst die u kunt invullen om uzelf, uw arts en uw verpleegkundige inzicht te geven in hoe u zich voelt. De Lastmeter geeft aan welke problemen of zorgen u ervaart. En of u behoefte heeft aan extra ondersteuning. Bekijk de Lastmeter op kanker.nl/lastmeter.

Thuiszorg

Denkt u dat u thuis extra verzorging nodig heeft? Overleg dan op tijd met uw huisarts of wijkverpleegkundige welke hulp en ondersteuning u nodig heeft. Kijk voor meer informatie op rijksoverheid.nl (typ in de zoekbalk 'zorg en ondersteuning thuis'), regelhulp.nl, ciz.nl of de websites van uw gemeente en zorgverzekeraar.

Bijlage: Wat is kanker?

Er zijn meer dan 100 verschillende soorten kanker. Elke soort kanker is een andere ziekte met een eigen behandeling. 1 eigenschap hebben ze wel allemaal: de cellen in uw lichaam delen verkeerd.

Celdeling

Ons lichaam is opgebouwd uit miljarden bouwstenen: de cellen. Ons lichaam maakt steeds nieuwe cellen. Zo kan het lichaam groeien en beschadigde en oude cellen vervangen.

Nieuwe cellen ontstaan door celdeling. Uit 1 cel ontstaan 2 nieuwe cellen, uit deze 2 cellen ontstaan er 4, dan 8. En zo groeit het door.

Normaal regelt het lichaam de celdeling goed. In elke cel zit informatie die bepaalt wanneer de cel moet gaan delen en daar weer mee moet stoppen. Deze informatie zit in de kern van elke lichaamscel.

Het wordt doorgegeven van ouder op kind. Dit erfelijk materiaal heet DNA. DNA bevat verschillende stukjes informatie die genen worden genoemd.

Cellen delen niet goed meer

Elke dag zijn er miljoenen celdelingen in uw lichaam. Tijdens al die celdelingen kan er iets mis gaan. Door toeval, maar ook door schadelijke invloeden. Bijvoorbeeld door roken of te veel zonlicht. Meestal herstellen reparatiegenen de schade.

Soms werkt dat beschermingssysteem niet. De genen die de deling van een cel regelen, maken dan fouten. Bij een aantal fouten in dezelfde cel, gaat die cel zich verkeerd delen. Zo ontstaat een gezwell. Een ander woord voor gezwell is **tumor**.

Goed- en kwaadaardig

Er zijn goedaardige en kwaadaardige tumoren.

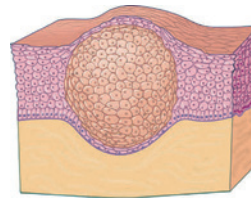
- **goedaardige** gezwellen groeien niet door andere weefsels heen. En ze verspreiden zich niet door het lichaam. Een voorbeeld van een goedaardig gezwell is een vleesboom in de baarmoeder of een wrat. Zo'n tumor kan tegen het weefsels of organen eromheen drukken. Dit kan een reden zijn om de tumor te verwijderen.
- bij **kwaadaardige** tumoren doen de cellen zich heel anders. Dit komt omdat de genen die de cellen onder controle houden zijn beschadigd. Een kwaadaardige tumor kan doorgroeien in het lichaam en de organen. in de buurt. En kan ook uitzaaien.

Alleen een kwaadaardige tumor is kanker.

Uitzaaiingen

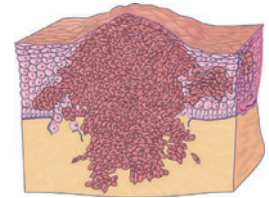
Van een kwaadaardige tumor kunnen cellen losraken. Die kankercellen kunnen via het bloed en/of de lymfe ergens anders in het lichaam terechtkomen.

Zij kunnen daar uitgroeien tot nieuwe tumoren. Dit zijn uitzaaiingen. Een ander woord voor uitzaaiingen is **metastasen**.

Goedaardig gezwell

De gevormde cellen dringen omliggend weefsel niet binnen.

Kwaadaardig gezwell

De gevormde cellen dringen omliggend weefsel wel binnen.

Infolijn: 0800 022 66 22 (gratis)

Heeft u zelf kanker of heeft iemand uit uw omgeving kanker? Heeft u een persoonlijke vraag of behoefte aan een luisterend oor, bel dan met de voorlichters van kanker.nl.

Ga voor meer informatie naar kanker.nl/anti-hormonaletherapie

Bestellen
kanker.nl/brochures
bestelcode G57

© kanker.nl 2021